

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław Trociuk

VIII.504.1.2015.AM

Warszawa, 26.06.2015 r.

KANCELARIA Naczelnej Rady Adwokackiej
30.06.2015
wpłynęło
nr litz. 2665

Pan
Adw. Andrzej Zwara
Prezes
Naczelnej Rady Adwokackiej
ul. Świętojerska 16
00-202 Warszawa

szanowny Panie Preznie

Do Rzecznika Praw Obywatelskich, który zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. Nr 254, poz. 1700, z późn. zm.) wykonuje zadania dotyczące realizacji zasady równego traktowania, wpłynął wniosek w sprawie wykładni pojęcia „osoba najbliższa” - przywołanego w przepisie art. 115 § 11 Kodeksu karnego w świetle prawa do odmowy zeznań, o którym mowa w art. 182 § 1 Kodeksu postępowania karnego.

Jak wynika ze skierowanego do Rzecznika wniosku, w analizowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego zarysowały się dwa stanowiska istotne dla oceny, czy osobą najbliższą - to jest osobą pozostającą we wspólnym pożyciu, o której mowa w art. 115 § 11 kk - jest również partner tej samej płci.

Analizowane orzecznictwo Sądu Najwyższej rozstrzyga tę kwestię następująco:

- 1) pojęcie „wspólne pożycie” odnoszone jest wyłącznie do konkubinatu, a w szczególności do związku osób o różnej płci, odpowiadającego od strony faktycznej stosunkowi małżeństwa (którym w myśl art. 18 Konstytucji jest wyłącznie związek osób różnej płci) - postanowienie SN z dnia 7 lipca 2004 r., sygn. II KK 176/04, wcześniejsze wyroki Sądu Najwyższego - np. z dnia 12 listopada 1975 r.,

sygn. V KR 203/75, z dnia 31 marca 1988 r., sygn. I KR 50/88, ale też wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 30 grudnia 1997 r., sygn. II AKa 51/97;

2) termin „wspólne pożycie” obejmuje osoby, które – niezależnie od ich płci i wieku – razem ze sobą żyją, co zakłada prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego oraz (jak się zdaje) określoną więź psychiczną (wyrok SN z dnia 21 marca 2013 r., sygn. III KK 268/12, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2015 r., sygn. IV KO 98/14).

Niekiedy w orzecznictwie sygnalizowany jest opisany wyżej problem, jednak nie zostaje on rozstrzygnięty ze względu na stan faktyczny sprawy nieodnoszący się bezpośrednio do sytuacji osób tej samej płci pozostających w związku partnerskim (np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 października 2012 r., sygn. II AKa 349/12, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2010 r., sygn. V KK 296/09).

Wskazane wyżej orzeczenia Sądu Najwyższego nie odnoszą się jednak bezpośrednio do sytuacji, w której o prawo do odmowy zeznań ubiegałby się partner tej samej płci. W związku z tym, za pośrednictwem Pana Prezesa, chciałbym się zwrócić do adwokatów – członków okręgowych izb adwokackich – z **uprzejmą prośbą o przekazanie Rzecznikowi Praw Obywatelskich informacji o ewentualnych wyrokach sądów rejonowych, okręgowych, apelacyjnych lub wyrokach Sądu Najwyższego, znanych adwokatom z ich praktyki, w których sądy odniosły się do podniesionej wyżej kwestii, tj. czy osobą najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 kk jest również partner tej samej płci.**

Wskazane powyżej informacje będą niezwykle pomocne w zakresie realizowanej przez Rzecznika funkcji organu do spraw równego traktowania. Uprzejmie proszę o przesyłanie informacji bezpośrednio do Zespołu ds. Równego Traktowania i Ochrony Praw Osób z Niepełnosprawnościami w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich do dnia 31 sierpnia 2015 r. (Anna Mazurczak, a.mazurczak@brpo.gov.pl, tel. 22 551 79 60).

z przedstawieniem

